

Interjú

Létélmény és valóság

HÓDI SÁNDOR 1943-ban született a bánáti Kisoroszon. A zrenjanini gimnáziumban érettségizett, majd néhány szemeszteren át az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karának hallgatója. Egyetemi tanulmányait Budapesten, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Pszichológiai Tanszékén folytatta és klinikai pszichológusi oklevelet szerzett. Egy ideig Budapesten végzett tudományos kutatómunkát a VSZAT Végrehajtó Tanácsának ösztöndíjával. 1974 őszén az Eötvös Loránd Tudományegyetemen megvédte az öngyilkosság témaköréből írt bölcsészdoktori értekezését. Doktorátusát 1975-ben a Zágrábi Egyetemen is megerősítette. 1975 óta az adal Potiáje szerzámngégyár pszichológusa. Tanulmányai hazai és magyarországi folyóiratokban — Híd, Létünk, Oktatás és Nevelés, Magyar Pszichológiát Szemle, Valóság — és a Magyar Szó Kiadóiban jelentek meg.

Interjúját a Fórum Könyvkiadó Gemma sorozatában nemrégiben napvilágot látott **LÉTÉLMÉNY ÉS VALÓSÁG** című tanulmánykötete kapcsán készítettük vele.

KÉRDÉS: Szokványos interjú-kérdés, de — lévén, hogy nem szokványos, mindennapi nálunk az ilyen jellegű és tematikájú kiadványok megjelenése — ez esetben talán mégis indokolt: milyen körülmények között íródott a könyv, s hogyan került sor a kiadására?

VÁLASZ: A napvilágot látott tanulmányok két szál összefutása révén jöttek létre. Egyrészt mindig is foglalkoztam az efféle kérdések — magányosság, szerelem, halálfelelem, illetve az életkörülmények élményszerű megélése —, másrészt pedig a hozzám tanácsért, segítségért fordulóik is kinyilvánították az irányú érdeklődésüket és ezzel egyidejűleg azt is, hogy eléggé tájékozatlanok ezekben a problémákban.

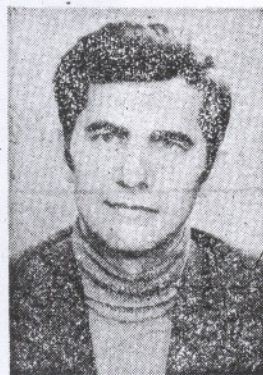
A kötet anyagát szolgáltató tanulmányok nagy része (Létélmény és fogalmi ábrázolás, Élmény és tudatforma, Kozmikus magányosság, A halálfelelem kompenzációja, Irracionális-e a szerelem?, Becsvágy és önbecsülés) különböző folyóiratokban már megjelent. Más részüket (Értekezés és történelem, Élmény és személyiség-ikonizáció, Hangulatszabályozás: narcolikumok — pszichofarmakonok, Élmény és alkotás, Gondolatok az élet értelme körülül polémia) most látott először napvilágot. Amint a könyv utószavában és kiegészítő, a Híd számomra afféle műhelyként szolgált. Műhelyként a szó pozitív értelmében, hiszen nem határozott elvárások egyoldaltú kiállításáról volt szó, hanem — éppen ellenkezőleg — az együttműködés termékenyítő kölcsönöségének jó példájáról. Műhelyről kell beszélnem már csak azért is, mert a folyóirat szerkesztési koncepciója, a szerkesztés igénye és az olvasótábor összetétele mégis meghatározta az elemzésre kerülő lélektani-filozófiai kérdések tárgyalásának módját és mikéntjét. Hogyan a Híd szerkesztési koncepciója közeledett nyitottságával az ember személyi és társadalmi problémáinak a mind szélesebb körű, többrejtű megragadása felé, úgy adódott lehetőség számomra, hogy a szaktudományos-filozófiai problémák „zárt körű” tárgyalása helyett, a szélesebb olvasótábor felé közelítsek.

KÉRDÉS: Ezzel kapcsolatban vetődik fel a kérdés, hogy mennyiben van joga a szaktudománynak eltávolodnia a központi probléma-felvetéstől és ezzel egyidőben a köznyelvtől. De a kérdés természetesen — más szemszögből nézve — fordítva is fellelhető: mennyiben teljesíthető ki a szaktudomány a központi problémafelvetés talaján, s mennyiben közelítheti meg a köznyelvet úgy, hogy ne veszítse el fogalmi pontosságát.

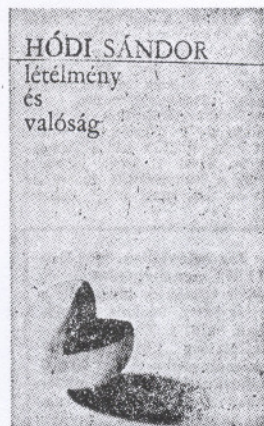
VÁLASZ: A pszichológia, mint általában a szaktudományok, elég nehéz szakterminológiát, mondhatnánk tolvajnyelvet dolgozott ki magának. Így történik meg azután, hogy a laikus — s bizonyos vonatkozásban ma minden ember az —, noha igényli az olyan publikációs anyagot, amelyet magára tud vonatkoztatni, nem tud megbirkózni a nyelvvel, a fogalmi apparátussal. En — tanulmányaimban igyekszem szakítani a szaktudományos szövegmelevítés divatjával, s megpróbáltam leiskakítani magam az elvont filozófiai fejtegetések örökös kísérő vonzásából. S noha nézetem szerint a közéleti tanulmányok bizonyos értelemben megszegték a modern

tudományos értekezések szigorú merevségének a követelményét, úgy érzem, még nem sikerült mindenütt következetesen érvényre juttatnom az óhajtott eszszéizáló stílus szubjektív hangvételét, özvetlenségét és kötel-lenségét.

Mindze persze nem kizárólag nyelvi és formai probléma, hanem maguknak az elemzésre került kérdések jellegének is függvénye. A pszichológiában, de azt hiszem, a többi tudomány esetében is hasonló a helyzet — a

Hódi Sándor

szakmai beállítódás révén általában olyan kérdéseket vetnek fel, amelyek egy ember személyes életére nem vagy csak igen kis mértékben vonatkozhatnak. Az én szándékom ezzel szemben az volt, hogy — a kérdésfelvetésben és a témaválasztásban egyaránt — a társadalmi valóságának az élet személyi reflexióiban megélt egészét helyezzem vizsgálódásaim középpontjába: a tudományos munkamelegzással felparcellázott és a részelemzésekben szétbomlott világnak a személyi létben megnyilvánuló egységét után kutattam az élet élménytartalmában és formájában. Persze, a visszajelzésekben majd kiderül, milyen sikerrel...

KÉRDÉS: Kérdés viszont, mennyiben számíthatunk ilyenféle visszajelzésre, már ami a kritikát illeti...

VÁLASZ: A kérdés valóban fennáll. Szépirodalom nemvelkedett kritikánk megfélésem szerint mind ez ideig nem figyel fel kellőképpen arra a szerény számú munkára, amelyek az utóbbi időben láttak napvilágot

a társadalomtudományok egyes területein. Vén azonban a visszajelzések egy másik formája is, amely legalább annyira jelentős lenne számomra, mint az elmélyült szakmai recenzia. Az efféle tanulmányok közvetlen igénylőinek a visszajelzéseire gondolok itt, azokéra, akik mindennapi praxisom során egy-egy új elemzett kérdéssel kapcsolatban fordulnak hozzám. Remélhetőleg a pszichológiai-filozófiai szócikókat kérdéshelvetés ténye nem fogja elbátortaltani az érdeklődő szellemű ember visszajelzését. Erre ugyanis főitöbb szűköség lenne, mert csak így nyílna alkalom arra, hogy tájékozódjunk afelől, szellemi közegünk tudati formálásában milyen kérdések megválaszolására is lenne szükség.

KÉRDÉS: Hogyan tekint a vajdasági tudományos életre, s milyennek látja a tudománnyal foglalkozó fiatalok helyzetét?

VÁLASZ: Tudományos életünk folyamatban levő átszervezésének végső során az a célja, hogy megszűntesse az elidegenedett tudományt, illetve, hogy közelebb hozza az emberek konkrét gyakorlati problémáihoz a tudományos kutatómunkát. E célérése érdekében fogjuk hozzá a tudományos élet korábban különálló intézményesített formáinak az átszervezéséhez. A tendencia érezhetően az, hogy a meglévő tudományos intézetek közel kerüljenek a megfelelő profilú (termelő) munkaszervezetekhez, illetve, hogy előbb-utóbb beépüljenek ezekbe. Az átszervezés során adódott fő nehézséget abban látom, hogy egyfelől már megszűntek a tudomány hagyományos értelemben vett intézményesített formái, másfelől azonban még nem jött létre a termeléshez kötött tudományos kutatómunka megszervezése. Ennek egyik oka, hogy a társulmunka-szervezetek egyelőre még nem rendelkeznek elegendő káderral ahhoz, hogy megszervezzék a tudományos kutatást. Ez a kedvezőtlen (de remélem, átmeneti) helyzet például még a területéhez szorosabban kapcsolódó műszaki tudományok esetében is fennáll. A másik lényeges dolog a stimuláció kérdése. Noha napjainkban elég sokat hallunk az alkotó, a kreatív munka serkentéséről, nézetem szerint, egy kicsit éppen annak a rétegnek, azoknak a szakembereknek a stimulálásáról felelősköznünk meg, akik hivatásuknál fogva foglalkoznak ezekkel a kérdésekkel. Ez a réteg egyelőre nincs eléggé anyagilag motiválva, érdekelte téve a tudomány fejlesztésében. A fiatal szakemberek esetében viszont az a probléma áll fenn, hogy tulajdonképpen áldozatot, anyagi fedezetet jelent számukra a megfelelő fokozatok megszerzése, hiszen a befektetett munka a jelenlegi elosztási gyakorlatban nem térül meg.

KÉRDÉS: Végeztél — visszakanarodva ismét a nemrég napvilágot látott kötethez — még egy kérdést. Milyen irányban szándékozza folytatni kutatómunkáját?

VÁLASZ: A kötet folytatása tulajdonképpen már megszületett, s kiadásra vár, illetve talán azt is mondanám, kiadás előtt áll. Ebben a munkában — ugyancsak egy égető, aktuális problémából kiindulva — az öngyilkosság kérdéskörét vizsgáltam meg. Jelenleg az a tudományelméleti szempontjából érdekes kérdés foglalkoztat, hogy a pszichológia, pontosabban a személyiségfelektan hogyan tállhatna rá adekvát tárgyra a társadalom-ontológiára támaszkodva. Konkrétábban: a lét személyi megéléseinek a filozófiai és pszichológiai szinten való kidolgozatlansága érdekel, mert ennek a kérdésnek az elméleti megoldása nagy segítséget jelentene a konkrét, személyes problémák — alkoholizmus, személyiségzavarok, öngyilkosság — tárgyalásában.

Az interjút JUNGER Ferenc készítette